

HRVATSKA GOSPODARSKA KOMORA
Sektor za finansijske institucije, poslovne informacije i ekonomske analize
Odjel za makroekonomske analize

Utjecaj njemačkoga gospodarstva na gospodarstvo Hrvatske

Ukratko o gospodarstvu Njemačke

Ekonomski odnosi Hrvatske i Njemačke

Zaključna razmatranja

Ožujak 2017.

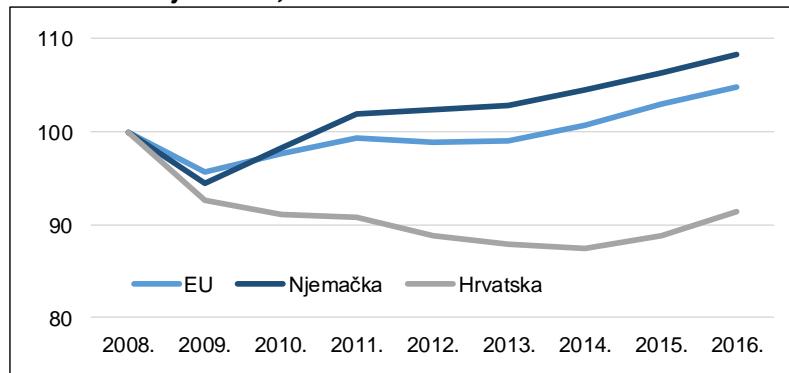

Ukratko o gospodarstvu Njemačke

Njemačka je ekonomski najsnažnija članica Europske unije. Njezinih 82,2 milijuna stanovnika čine oko 16% stanovništva i stvaraju oko 20,6% ukupnog BDP-a Europske unije. Usljed toga, kretanja u Njemačkoj bitno određuju kretanja na razini EU i u pravilu su prisutni konvergentni trendovi u kretanju njemačkog i EU gospodarstva. Njemačka je ujedno i najveći izvoznik među članicama EU čiji izvoz čini gotovo 25% ukupne vrijednosti izvoza svih članica. Međutim, taj se udio dodatno povećava na gotovo 29% kada se promatra vrijednost Extra-EU izvoza, odnosno vrijednost izvoza izvan EU granica. Extra-EU izvoz općenito je dosta koncentriran, stoga četiri ekonomski najjače članice ostvaruju oko 60% toga izvoza. Zbog snažnoga gospodarstva i visoke vrijednosti izvoza, Njemačka je istodobno i među najvećim uvoznicima u EU. Njen uvoz čini oko 20% ukupnog uvoza svih članica EU, dok je udio Extra-EU tek neznatno ili oko jedan postotni bod manji.

Kretanje BDP-a u Njemačkoj posljednjih godina snažno je povezano s učincima globalne krize. Nakon znatnog pada u 2009. godini, uslijedile su dvije godine dinamičnog rasta potaknutog niskom bazom, a nakon toga slijedi razdoblje stabilnog oporavka i laganog dinamiziranja stopa rasta. Za razliku od Hrvatske, ali i većeg broja drugih članica (poput Grčke, Španjolske, Slovenije), u Njemačkoj su izravne posljedice globalne krize bile kratkotrajne, tako da je realna vrijednost BDP-a već u 2011. premašila pretkriznu razinu. Kriza je ipak djelovala i na Njemačku, u znatnoj mjeri i neizravno, putem utjecaja na potražnju u vanjskotrgovinskim partnerima, pa je njezin rast donekle usporen. Međutim, realna vrijednost njemačkog BDP-a u prošloj je godini bila približno 8,3% veća nego u 2008. godini, dok je u usporedivom razdoblju 2000. – 2008. rast iznosio umjereni većih 11,4%. Drugim riječima, može se zaključiti da uz učinak stalnog rasta baze, nije došlo do znatnijeg usporavanja rasta njemačkoga gospodarstva.

Realno kretanje BDP-a, Indeksi 2008.= 100

Izvor: Eurostat

U prošloj je godini u Njemačkoj nastavljen stabilan, ali umjeren rast od 1,9%, donekle usporen u drugom u odnosu na prvo polugodište. Na takvo usporavanje utjecao je izraženiji rast uvoza od izvoza, što je dovelo do negativnog utjecaja vanjske bilance na rast BDP-a. Međutim, kalendarski i sezonski prilagođeni podatci pokazuju da je to usporavanje ipak bilo znatno manje izraženo nego kod izvornih podataka. Rast BDP-a u prošloj je godini obilježen

znatno većim utjecajem rasta domaće potražnje nego u proteklim godinama. To se posebno odnosi na kretanje osobne i državne potrošnje, dok je rast investicija donekle zaostajao. Osobnu je potrošnju najviše poticao rast zaposlenosti i plaća, a rast državne potrošnje u velikoj je mjeri bio povezan s visokim troškovima prihvata izbjeglica. Izvoz roba i usluga pojedinačno je i nadalje bio kategorija potražnje s najvećim utjecajem na rast BDP-a, ali je njegov utjecaj na rast BDP-a u odnosu na utjecaj domaće potražnje znatno smanjen. Kao posljedica rasta domaće potražnje i nastavka rasta izvoza, nastavljen je i rast uvoza roba i usluga. Premda je vrijednost uvoza realno povećana osjetno manje nego u prethodne dvije godine, rast uvoza bio je veći nego kod izvoza, tako da je bilanca razmjene roba i usluga s inozemstvom i na razini cijele godine imala negativan utjecaj na kretanje BDP-a.

Prema očekivanjima Europske komisije njemačko bi gospodarstvo u ovoj godini trebalo blago usporiti rast na 1,6%, a u idućoj ponovo rasti nešto dinamičnije, stopom od 1,8%. Europska komisija ovakva očekivanja temelji na visokoj zaposlenosti i snažnoj potrošnji, nastavku povoljnih uvjeta financiranja, znatnom oporavku građevinske aktivnosti i nastavku visoke razine državne potrošnje i nadalje povezane s troškovima prihvata izbjeglica. Najveću prijetnju istodobno vidi u potencijalnim trgovinskim preprekama najvećih vanjskotrgovinskih partnera, pri čemu se bez navođenja ponajprije misli na SAD. Pod blagim negativnim utjecajem oporavka cijene sirove nafte i ostalih energenata, domaća bi potražnja trebala rasti, što bi trebalo dovesti do povećanog uvoza. Njegov rast u strukturi BDP-a bi, prema procjenama EK, s 3,4% u 2016. trebao ubrzati na 4,1% u ovoj i 4,3% u idućoj godini.

Udio robne razmjene i izvoza usluga Hrvatske prema Njemačkoj u ukupnom izvozu ili uvozu Hrvatske, %

	Robni izvoz	Robni uvoz	Izvoz usluga
2011.	10,1	12,6	16,3
2012.	10,2	13,3	17,2
2013.	10,9	14,0	19,6
2014.	11,2	15,1	20,2
2015.	11,3	15,5	21,3

Izvor: DZS, HNB

Ekonomska odnosi Hrvatske i Njemačke

Sve je to bitno za Hrvatsku zbog snažnog utjecaja izvoza roba i usluga na kretanje BDP-a. Naime, premda je udio robnog izvoza u BDP-u, koji je u 2015. godini iznosio 26,2%, relativno nizak u usporedbi s drugim članicama EU, pa i s prosječnim udjelom svih članica, s izvozom usluga ima značajan udio u BDP-u od više od 50%. Zbog takvog udjela i dinamičnoga kretanja, ukupan izvoz roba i usluga imao je najveći utjecaj na ostvareni rast gospodarstva u protekle dvije godine. Tako se uspostavlja veza između rasta u najznačajnijim vanjskotrgovinskim partnerima Hrvatske i rasta u Hrvatskoj, a među njima Njemačka zauzima jedno od najvažnijih mesta. Njemačka je jedan od najvećih vanjskotrgovinskih partnera Hrvatske, točnije, jedno od pet najvećih izvoznih tržišta za hrvatske proizvode i najvažnije tržište za izvoz usluga. Pritom u robnom izvozu najčešće zauzima treće ili četvrto mjesto, a u izvozu je usluga godinama na prvom mjestu s vrijednošću izvoza približno dvaput većom od

drugoplasirane Italije i s udjelom od približno 20% ukupno izvezenih usluga. Najveći dio prihoda od izvoza usluga čine prihodi od turizma, a gosti iz Njemačke dug niz godina imaju daleko najveći udio u strukturi dolazaka i noćenja turista. Prema podatcima međunarodnih agencija, Hrvatska je u 2015. bila peta inozemna destinacija njemačkih turista, nakon Španjolske, Italije, Turske i Austrije.

Stope rasta BDP-a u Njemačkoj, robnog izvoza i broja noćenja, %

	BDP Njemačke realno, %	Izvoz Hrvatske u Njemačku, stope rasta %	Noćenja turista iz Njemačke, stope rasta %
2008.	1,1	14,0	1,2
2009.	-5,6	-19,6	4,3
2010.	4,1	11,5	0,2
2011.	3,7	4,8	8,8
2012.	0,5	1,5	11,7
2013.	0,5	-0,7	3,5
2014.	1,6	19,2	2,2
2015.	1,7	12,2	6,9
2016.	1,9	(I-XI) 10,4	8,3

Izvor: DZS

Premda na vrijednost izvoza utječe niz čimbenika, a kada se promatra izvoz Hrvatske prema članicama EU u posljednjih desetak godina to je ponajprije pristupanje Hrvatske Europskoj uniji, donekle je primjetna povezanost kretanja njemačkoga gospodarstva i izvoza Hrvatske u tu zemlju. Kada je njemačko gospodarstvo bilježilo pad, smanjivala se i vrijednost izvoza, a više stope rasta njemačkog BDP-a dovode su i do viših stopa rasta izvoza. Isto se može zaključiti i za dolazak turista iz Njemačke, osim što je taj segment nešto sporije reagirao na posljedice krize.

Vrijednost robne razmjene Hrvatske s Njemačkom po godinama, mil. EUR

	Izvoz	Uvoz	Deficit
2008.	1.028,6	2.790,6	-1.761,9
2009.	827,5	2.059,6	-1.232,1
2010.	922,7	1.893,1	-970,4
2011.	967,2	2.049,2	-1.082,0
2012.	981,3	2.163,0	-1.181,7
2013.	974,7	2.318,5	-1.343,8
2014.	1.161,4	2.593,4	-1.432,0
2015.	1.303,2	2.871,4	-1.568,2

Izvor: DZS

Što se robne razmjene tiče, Hrvatska u Njemačku izvozi niz proizvoda, i kapitalnih i onih za široku potrošnju. Najveći dio izvoza već nekoliko godina čine kožne navlake za auto i ostala sjedala, neelektronički termostati s električnim uređajem za uključivanje te žice i kabeli koji su u 2015. godini zajedno činili oko 13% izvoza. Zbog takve strukture za Hrvatsku je bitan i rast domaće potražnje u Njemačkoj i rast njena izvoza, posebice kada je automobilska industrija u pitanju. Za neke bi se izvozne proizvode već moglo konstatirati da

su profitirali od dalnjeg oporavka domaće potražnje u Njemačkoj, stoga je u jedanaest mjeseci prošle godine zabilježen značajan rast vrijednosti izvoza lijekova, obuće i montažnih zgrada, koji ujedno imaju i značajan udio u strukturi izvoza prema Njemačkoj.

Noćenja njemačkih turista i prihodi od izvoza usluga prema Njemačkoj

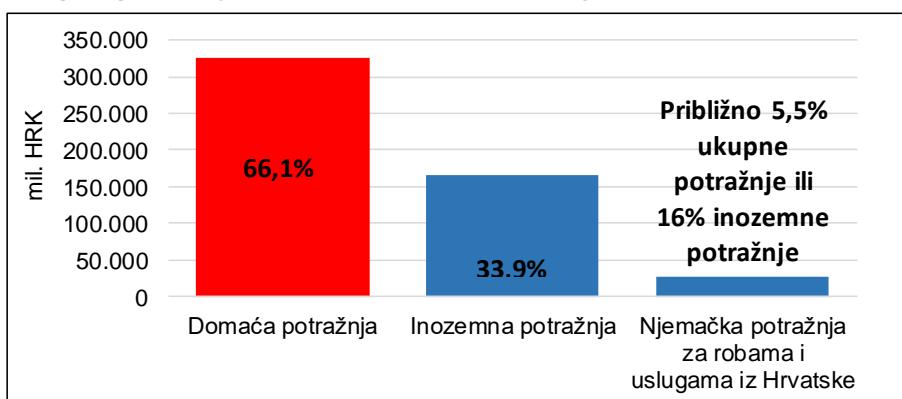
	Broj noćenja turista iz Njemačke, 000	Prihod od izvoza usluga u Njemačku, mil. EUR	Prihod od turista iz Njemačke kao dio izvoza usluga, mil. EUR
2008.	10.983,0	-	-
2009.	11.451,0	-	-
2010.	11.476,0	-	-
2011.	12.487,0	1.528,3	1.413,2
2012.	13.946,7	1.659,0	1.533,5
2013.	14.435,2	1.929,9	1.744,0
2014.	14.748,5	2.064,0	1.784,6
2015.	15.769,7	2.402,1	2.099,9
2016.	17.082,0	(I-IX) 2.085,7	(I-IX) 1.839,9

Izvor: DZS, HNB

Zaključna razmatranja

Poznate su činjenice o povezanosti rasta gospodarstva i rasta ukupne potražnje, a također je poznato da rast potražnje obično dovodi do rasta vrijednosti uvoza roba i usluga. Stoga od rasta velikih svjetskih gospodarstva profitiraju i manja, izvozno orijentirana gospodarstva, čiji BDP znatno ovisi o mogućnosti povećanja izvoza. Tako je i rast ili pad BDP-a u Hrvatskoj nemoguće promatrati izvan konteksta kretanja u najvećim vanjskotrgovinskim partnerima među kojima najznačajnije mjesto zauzima Njemačka. Izvoz roba i usluga u Hrvatskoj čini oko trećine ukupne potražnje (domaće i inozemne) te znatno određuje kretanje BDP-a i stanje gospodarstva. Pritom je izvoz roba i usluga u Njemačku u 2015. godini činio oko 11% ukupnoga robnog izvoza te oko 21% ukupnog izvoza usluga. Takvim se udjelima dolazi do zaključka da izvoz roba i usluga u Njemačku, uz trend rasta u proteklim godinama, čini oko 5,5% ukupne potražnje ili oko 16% ukupne inozemne potražnje za robama i uslugama iz Hrvatske.

Ukupna potražnja u strukturi BDP-a, 2015. godina

Izvor: DZS, HNB, izračun: HGK

Za jedan posto rasta hrvatskog BDP-a robni izvoz u Njemačku morao bi se povećati za približno 55%, dok bi se izvoz usluga, ponajviše turističkih, morao povećati za 27%.

To znači da bi se, uz neizmijenjene ostale komponente (*ceteris paribus*), njemačka potražnja, odnosno izvoz roba i usluga prema Njemačkoj, približno trebala povećati za dvadesetak posto da bi se BDP u Hrvatskoj povećao za jedan posto. Promatra li se zasebno, pokazuje se da bi se za jedan posto rasta hrvatskog BDP-a robni izvoz u Njemačku morao povećati za približno 55%, dok bi se izvoz usluga, ponajviše turističkih, morao povećati za 27%.

Izvoz roba i usluga u Njemačku uz trend rasta u proteklim godinama čini oko 5,5% ukupne potražnje ili oko 16% ukupne inozemne potražnje za robama i uslugama iz Hrvatske.

Premda se takav rast izvoza prema Njemačkoj čini teško ostvariv, zahvaljujući pristupanju Hrvatske EU i nesigurnosti pojedinih svjetskih turističkih destinacija, Hrvatska je u 2014. i 2015. godini (za 2016. još nisu dostupni podatci) ostvarila prosječan godišnji rast robnog izvoza u Njemačku od 15,7% i prosječan rast izvoza usluga od 11,7%. Naravno, svaki takav rast izvoza za sobom povlači i određeni rast uvoza, što usporava rast BDP-a i narušava prethodnu računicu, ali to ne umanjuje zaključak o velikom značaju kretanja u najvećem gospodarstvu Europske unije na kretanja u Hrvatskoj.

Pretpostavka za rast izvoza roba i usluga jest povećanje potražnje u Njemačkoj. Međutim, s obzirom na sedamdeseto mjesto i vrlo mali udio izvoza Hrvatske u njemačkom uvozu od samo 0,14%, to nije nužan uvijet. Kada bi se robni izvoz povećao za 50% udio bi i dalje bio ispod 0,2% što je s aspekta njemačkoga gospodarstva zanemariva vrijednost. Kod izvoza usluga situacija je ipak malo zahtjevnija jer je Hrvatska peta inozemna destinacija njemačkih turista s udjelom od približno 3,5%. Zbog takvog udjela dugotrajnije zadržavanje visokih stopa rasta podrazumjeva značajniji rast potražnje za turističkim putovanjima stanovništva Njemačke što je povezano i s kretanjem ukupne potražnje.

Kada bi se robni izvoz iz Hrvatske u Njemačku povećao za 50%, njegov udio u ukupnom njemačkom uvozu bi i dalje bio ispod 0,2% što je s aspekta njemačkog gospodarstva zanemariva vrijednost.

Opće napomene:

Ovu analizu izrađuje i za nju je odgovorna HGK. Informacije, mišljenja, analize i zaključci koji se iznose temelje se na javnim statističkim i ostalim informacijama što potječu iz izvora u čiju se potpunost i točnost HGK pouzdaje, ali za koje ne jamči. Utoliko su informacije, mišljenja, analize i zaključci izneseni u ovoj publikaciji podložni promjenama koje ovise o promjenama izvora informacija te o promjenama koje nastupe od trenutka pisanja teksta do njegova čitanja. Ova publikacija ili njeni dijelovi ne mogu se kopirati ili bilo kako drukčije reproducirati bez navođenja izvora.